

Десетог дана месеца новембра две хиљаде десетог лета господњег, задњег (не последњег – задњег) дана постојања света у познатом нам облику грађанин је Србије пушио свуда и на сваком месту, пушио на улици и у кафанама, пушио је махом јефтине цигарете а понеки и скупе, пушио и пио кахву или каквог алкохола, јео, пио, пушио, јео, пио, пушио и све тако унедоглед. Дан касније, једанаестог дана месеца новембра две хиљаде десете године ништа више није било исто, свет се променио и српски је грађанин бивао сурово кажњаван ако би га у'ватили да негде пуши. Свет се променио, неки кажу и пропао, и постао негостољубиво место које неодољиво посећа на шопинг мол – не улази ако немаш пара, не улази ако си какав отпадник који после куповне 'оће да припали цигарету, не улази ако си довољно богат да не купујеш на таквим окупљалиштима за осредње, не облачиш своје тело у конфекцијске глупости и ван си серијске производње & потрошње.

Има нечег суштински нетачног, нечег логички погрешног у бесмисленој кованици која каже „корисно задовољство“. Суштина је задовољства управо у његовој бескорисности.

Свет осредњих, свет оних који не пуше и облаче конфекцијске производе, свет оних који нису толико сиромашни да им је серијска рецимо „Зара“ недоступна сличан је, у једном, свету превише богатих да би се замарали ходајући ходницима и лавиринтима стерилних шопинг молова. Слични су у томе што су на рубовима друштва – тамо где је остало оно мало слободе која се некад огледа и у том бескорисном задовољству, а што би требало и да је суштина тог задовољства. Има нечег суштински нетачног, нечег логички погрешног у бесмисленој кованици која каже „корисно задовољство“. Суштина је задовољства управо у његовој бескорисности. Дивни мађарски писац и мислилац, човек којем су руски ослободиоци спалили на стотине хиљада књига (такође потпада под бескорисно задовољство, такорећи блудњу) и који је живео једни страшним, сиротињским животом скрајнут и кажњен – терао је инат тако што је писао *Филозофију вина* и многа дела која се базично сва до једног баве естетиком. Естетиком као јереси у једном стилски сведеном минималистички дизајнираном друштву какво је било Мађарска иза гвоздене завесе. (Да данашњи свет, тај западни који нам је некад деловао као шарени свет слободан све више неодољиво подсећа на усавршени стаљинизам, већ је увелико непотребно и чак прозаично причати – то је опште место) бавио се Бела Хамваш када је у својој

Филозофиј

И ВИНА

написао и нешто овако: (парафразираћу јер не могу да пронађем цитат) Непушачи су посебна атеистичка секта која не може да досегне блаженство уживања ради уживања, дакле уживања којим се ништа не добија. Ко пије – напије се, ко једе – наједе се, а ко запали цигарету, повуче дим и избаци га, добије само онај тренутак у којем се тај дим трансформише у ваздуху и нестаје... То је дакле филозофија уживања у једном тренутку иза којег не остаје ништа опипљиво а суштина је верништва (нека ми канонски начитани верници не замере због овог наизглед бизарног поређења) управо веровање да вреди чинити ствари које не доносе ништа опипљиво него оно друго. То неопипљиво, тај ужитак који је бескористан, тај луксуз да се ради нешто од чега нема вајде има и један неодољиви укус слободе. Слободе бескорисног а пријатног.

Као у шопинг молу, камере су постављене на улицама, за коју годину или месец биће и у домовима. Камере које бележе о чему сте и са ким разговарали и да ли сте том приликом пали у напаст да уживате, занесете се и запалите цигарету. Пријавиће вас, ако ништа, комшија. Ако смо читали (а неки и живели) све о потказивању у време Голог отока, ако смо почетком новог столећа били позивани да потказујемо продавце који нам не дају рачун приликом куповине и да за то добијемо неку бедну наградицу и ако смо, на крају, сада позвани да зивкамо полицију ако нам се привиђа да смо видели генерала Младића, ако смо дакле позвани да пријавимо полицији своју евентуалну халуцинацију да нас је генерал управо звао телефоном и најавио да долази на кафу – због чега би нам било ускраћено и потказивање својих комшија пушача?

Ко пије – напије се, ко једе – наједе се, а ко запали цигарету, повуче дим и избаци га, добије само онај тренутак у којем се тај дим трансформише у ваздуху и нестаје... То је дакле филозофија уживања у једном тренутку иза којег не остаје ништа опипљиво

Међутим, уколико живите у својој картонској кутији, слободни од права и обавеза савременог друштва или сте пак у својој вили, далеко од погледа било каквих комшија и „изван сваког зла“, можда бисте се могли сматрати слободним човеком. Слобода је на рубовима и овде долазимо, од лепог (за инат лепог) Беле Хамваша до тескобног Орвела који није написао само *1984* где нас је упозорио на Великог брата него је написао и *Нико и ништа у Паризу и Лондону*

, једну од најстрашнијих књига када је реч о људима ван система, њиховим застрашујућим сналажењима и довијањима али и (истина, грозној) слободи. Слободи која није само слобода од норми него и од морала, а то је управо оно на шта почиње да личи сав овај наш свет који живи испод такозване доње линије сиромаштва. Очај и сиромаштво осим слободе доносе и растерећење од сваког обзира, а последица је једног другог немања обзира које систем показује према грађанину. Сваки је грађанин „нико и ништа“, али се само онај најсиромашнији може опустити јер тај не мора на састанке где се не пуши, не чека у реду да плати рачуне јер нема кућу и не брину га ресторани у којима је забрањено пушење – јер он евентуално посећује народну кухињу. Тај сиромаш, на свом делу руба, живи готово исто као његов „колега“ по слободи, онај што је изнад просека „нико и ништа“, јер ни тај не седи на састанцима на којима се не пуши (он наине својим новцем плаћа своје право да запали цигарету или томпус где год му мило), не стоји у реду јер то раде други уместо њега и не брину га кафане у којима се не пуши, пошто у њих нема потребе да залази. То велико „између“ ове две крајности је онај велики просек који облачи конфекцијску гардеробу, купује серијски произведен намештај и викендом симулира излазак шетњом у шопинг молловима.

Лично, немам намеру да престанем да пушим. Али није то важно, нека буде да је то мој проблем. Снаћи ћу се у вези с тим проблемом, али онај други проблем који не могу да решим јер није до мене, па ни до места која посећујем, јесте следећи: када смо одлучили да желимо Европу, нисам разумела како то желимо нешто што по природи ствари јесмо. Ми смо одрастали на европским вредностима, неки јеретици попут мене чак и на

европским филмовима, на Клоду Шабролу (где оне лепе жене често пале цигарету) или Алмодовару и Бертолучију (где су сви леви и пуше) или, нека не буде само Европа, онај ко није гледао како Хемфри Богарт увлачи дим и испушта га у колуповима – нека сместа скине торент и „украде“ бар један његов филм. Дакле, идеја о Европи некад давно била је идеја о слободи, о великим уметницима, о напретку, о (па нека је и декадентно) уживању у лепоти. Она, из мог балканског угла, одавно то није. Тешило ме је, признајем, што остајемо на Балкану, макар тај мој Балкан био острво попут Кубе. Ништа од тога, на моју жалост. Ако и не уђемо у Унију, улазимо у систем у којем су сензори подешени тако да пиште кад припалиш цигарету, онда се однекуд створи полиција, ухапсе те јер немаш да платиш казну и пошаљу ти у ћелију тим психолога да те преобрате и објасне ти да није лепо да пушиш пошто један твој дим убије више људи него што их је побијено у Аушвицу.

Као у шопинг молу, камере су постављене на улицама, за коју годину или месец биће и у домовима. Камере које бележе о чему сте и са ким разговарали и да ли сте том приликом пали у напаст да уживате, занесете се и запалите цигарету. Пријавиће вас, ако ништа, комшија.

Ако вам је за утеху (драги пушачи, а и они којима се смрачила слика Европе), гледајте Грке. Не само да имају јаке синдикате и не деле се на Грке-фашисте, Грке-антифашисте, Грке-атеисте и Грке-православце (него на обесправљене и оне који су им криви), не само да се, дакле, буне као људи, него и не фермају закон о забрани пушења. Рачунају ваљда на то да полиција не може да похапси све грађане – пушаче и да је ипак премало места по затворима за све уживаоце дувана, а и да је буџет њихове (а и сваке друге) државе ипак премали да би по тим затворима хранио и издржавао све оне који нису хтели да плате казну. Знам, не буне се грађани Србије ни за веће ствари па неће ни за ово, ал ето, чисто да дам себи одушка, ја гледам емисије о Грцима који су остали безобразни и буне се.